प्री–बोर्ड परीक्षा 2021–22
कक्षा–12 वी
विषय–संस्कृत

समयः 3 घण्टे **पूर्णांकाः 80**

निर्देशः (1) सर्वे प्रश्नाः अनिवार्याः सन्ति।
(2) प्रश्नानां सम्मुखे अंकाः प्रदत्ताः।

प्रश्नाः 1 उचितं विकल्पं चित्वा लिखत– **1x6=6**

क 'पठित्वा' इत्यस्मिन् पदे प्रत्ययः अस्ति–

अ) मतुप् ब) क्त्वा स) ल्यप् द) इन्

ख 'ल्यप्' इति प्रत्ययस्य उदाहरणम् अस्ति–

अ) संमतः ब) त्याज्यः स) आगत्य द) पठन्

ग. 'चक्षुसि भास्करे ततो'इत्यस्मिन् वाक्ये विशेषणपदम् अस्ति–

अ) चक्षुसि ब) भास्करे स) ततो द) सर्वाः

घ.'सपिता पितरस्तासाम्' इत्यस्मिन् वाक्ये विशेषणपदम् अस्ति–

अ) स ब) पिता स) ततो द) तासाम्

ङ. 'यत्नः सुमहान् खलानाम्' इत्यस्मिन् वाक्ये विशेष्यपदम् अस्ति–

अ) यत्नः ब) समुहान स) खलानाम् द) कोऽपि न

च.'सर्वस्य लोचनंशास्त्रम्' इत्यस्मिन् वाक्ये विशेष्यपदम् अस्ति–

अ) नम् ब) सर्वस्य स) लोचनं द) शास्त्रम्

2. संकेतानुसारं रिक्तस्थानानि पूरयत– **1x7=7**

i. 'मनुष्याणाम्' इत्यस्य पर्याय पदं.................. अस्ति। (नृणाम/जगत्)

ii. 'नत्वा' इति पदस्य पर्याय पदं...................... अस्ति। (प्रणम्य/ बहुशः)

iii. 'बहुज्ञः' इति पदस्य विलोम पदं..................अस्ति। (भवति/ अल्पज्ञः)

iv. 'परतन्त्रा'इत्यस्य विलोम पदं.........................अस्ति। (स्वतन्त्रा/ततः)

v. स्वजनः कुत्र प्रहरति.................................... । (हृदये/अरि)

vi. प्रतिमानाटकस्य रचयिता..........................अस्तिः। (कालिदासः/भासः)

vii. कः प्रियः अपि त्याज्यः..................................। (सज्जनः/दुष्टः)

https://www.mpboardonline.com

3. युग्ममेलनं कुरुत– 1x6=6

(आ)	(ब)
i. आदित्येन सह	(क) तत्र
ii. स्वर्गाय तर्षः	(ख) अव्ययम्
iii. न कालः	(ग) महाबाहुः
iv. महान्तौ बाहू यस्य सः	(घ) अकालः
v. शनैः	(ङ) स्वर्गतर्षः
vi. अव्ययम् अस्ति	(च) सादित्यः

4. एकवाक्येन उत्तरत– 1x7=7

i. भू धातोः लङ्‌लकारस्य प्रथमपुरुषस्य एकवचनस्य रूपम् लिखत ?

ii. गम् धातोः लट्लकारस्य प्रथमपुरुषस्य द्विवचनस्य रूपम् लिखत ?

iii. हस् धातोः लट्लकारस्य प्रथमपुरुषस्य एकवचनस्य रूपम् लिखत ?

iv. 'स्वागतम्'इतिपदस्य सन्धिविच्छेदं कृत्वा लिखत ?

v. योगेन+अन्ते इत्यस्य पूर्ण पदं लिखत ?

vi. वृद्धिःसन्धेः उदाहरणद्वयं लिखत ?

vii. व्य´~जनसन्धेः उदाहरणद्वय लिखत ?

5. शुद्धवाक्यानां समक्षे'आम्' अशुद्धवाक्यानां समक्षे 'न' इति लिखत– 1x6=6

i. 'सः' इति रूपं प्रथमा विभक्त्याम् अस्ति।

ii. 'रामेण' इति रूपं चतुर्थी विभक्त्याम् अस्ति।

iii. 'वयम्' इति रूपं द्वितीया विभक्त्याम् अस्ति।

iv. 'उपासना' इत्यस्मिन् पदे 'उप' उपसर्गः अस्तिः।

v. 'वियोगः' इत्यस्मिन् पदे 'योगः' उपसर्गःअस्ति।

vi. 'अनुगमनम्'इत्यस्मिन् पदे 'अनु' उपसर्गः अस्ति।

अधोलिखितप्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृते लिखत–

6. काभ्यां न प्रमदितव्यम् ? 2

अथवा

बुद्धः किमर्थ तपोवनं प्रविष्टः ?

7. रामस्य अभिषेकः कथं निवृत्तः ? 2

अथवा

के तं (रघुवंश) श्रोतुमर्हन्ति ?

8. रविः रसं किमर्थम् आदत्ते ? 2

अथवा

रात्रौ के के प्रविशन्ति ?

https://www.mpboardonline.com

9. कःकम् कठोरभाषणैः तिरस्करोति? 2

अथवा

भोजनान्ते किं विषम्?

10. सिंहः केन विभाति? 2

अथवा

केन कुलं विभाति?

11. कदा हल्दीघाटी मतिमाननीयां शोभां दधाति? 2

अथवा

आचार्यस्य कीदृशानि कर्माणि सेवितव्यानि?

12. रेखांकितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत – कोऽपि द्व 2

i. <u>मया</u> एकाकिना गन्तव्यम्।

ii. <u>राज्ञा</u> हस्तेन एव विसर्जितः।

iii. <u>पितरः</u> जन्महेतवः आसन्।

iv. <u>मातुः</u> प´~चोपचारं पूजनं करोति।

13. अधोलिखतेषु संवादेषु कः–कं प्रति कथयति इति लिखत कोऽपि द्वे– 2

	कः कथयति	कं प्रति
i. एक शरीर संक्षिप्ता पृथिवी रक्षितव्या।	....	....
ii. नवनृपति विमर्शे नास्ति शंकाः प्रजानाम्।	....	....
iii. न शक्नोमि रोषं धारयितुम्।	....	....
iv. एनामुद्दिश्य देवतानां प्रणामः कियते।	....	....

14. वेदांगानि कति सन्ति! तेषां नामानि लिखत? 2

अथवा

पंचतन्त्रे कति तंत्राणि सन्ति! तेषां नामानि लिखत?

15. महाकविभासस्य नाटकानां नामानि लिखत? 2

अथवा

हितोपदेशः कस्य कवेः रचना अस्ति?

16. अधोलिखतं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानां उत्तराणि संस्कृते लिखत– 3

संवृते किंचदन्धकारे भुशुण्डीं स्कन्धे निधाय निपुणं निरीक्षमाणः आगत–प्रत्यागत च विदधानः प्रताप दुर्गदौवारिकः कस्यापि पादक्षेप ध्वनिमिवाश्रौषीत। ततः स्थिरीयभूय पुरतः पश्यन् सत्यापि दीपप्रकाशे कमप्यनवलोकयन् गम्भीरस्वरेणैवम् अवादीत्–अथ क्षणानन्तरं पुनः स एव पादध्वनिरश्रावीति भूयः साक्षेपमवोचत क एष मामनुतरयन् मुमूर्षुः समायाति बधिरः।

https://www.mpboardonline.com

प्रश्नाः–

i. कः कस्यापि पादक्षेपध्वनिम् अश्रौषीत ?

ii. कीदृशी स्वरेण अवादीत् ?

iii. संवृतेअन्धकारे अत्र कियापदं किम् अस्ति ?

अथवा

वेदमनूच्याचार्योऽन्तेवासिनमनुशास्ति। सत्यं वद। धर्मंचर। स्वाध्यायान्मा प्रमदः। आचार्याय प्रियं धनमाहृत्य प्रजान्तुं माव्यच्छेत्सीः सत्यान्न प्रमदितन्यम्। धर्मान्न प्रमदितव्यम्। कुशलान्न प्रमदितव्यम्। भूत्यै न प्रमदितव्यम्। स्वाध्याय-प्रवचनाभ्यां न प्रमदितव्यम्। देवपितृकार्याभ्यां नं प्रमदितव्यम्। मातृदेवोभव। पितृदेवोभव। आचार्य देवोभव। अतिथिदेवोभव। यान्यनवद्यानि कर्माणि तानि सेवितव्यानि नो इतराणि यान्यस्माकं सुचरितानि तानि त्वयोपस्यानि इतराणि।

प्रश्नाः–

i. कस्मै न प्रमदितव्यम् ?

ii. ब्रह्मणाः कीदृशाः स्युः ?

iii. 'कुचरितानि'इति पदस्य विलोमपदं किं प्रयुक्तम् ?

17. अधोलिखतं पद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृते लिखत– 3

ऐकनापि सुपुत्रेण विद्यायुक्तेन साधुना।

आह्लादितं कुलं सर्व यथा चन्द्रेण शर्वरी।।

प्रश्नाः–

i. केन कुलम् आह्लादितं भवति ?

ii. शर्वरी केन विभाति ?

iii. 'साधुना' इत्यस्मिन् पदे कः विभक्ति अस्ति ?

अथवा

अजीर्णे भेषजं वारि जीर्णे वारि बलप्रदम्।

भाजने चामृतं वारि भोजनान्ते विषापहम्।।

प्रश्नाः–

i. कदा वारि भेषजं भवति ?

ii. जीर्णे वारि कीदृशं भवति ?

iii. वारि भोजनान्ते कीदृशं भवति ?

18. अधोलिखितं नाट्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृते लिखत– 3

का´~चुकीयः–परित्रायतां परित्रयतां कुमारः।

रामः – आर्य! कः परित्रातव्यः।

का´~चुकीयः– महाराज!

रामः महाराजः इति।आर्य ननु वक्तव्यम्। एक शरीर संक्षिप्ता पृथिवी रक्षितव्येति। अथ कुत उत्पन्नोऽयं दोषः

https://www.mpboardonline.com

का´~चुकीयः– स्वजनात्

रामः स्वजनादित!हन्त!नास्ति प्रतीकारः।

शरीरेऽपिः प्रहरति हृदये स्वजनस्तथा।

कस्य स्वजनशब्दो मेलज्जामुत्पादष्यिति ?

प्रश्नाः–

i. स्वजनशब्दः मे काम् उत्पादयिष्यति ?

ii. एकशरीर–संक्षिप्ता का रक्षितव्या ?

iii. शरीरे कः प्रहरति ?

अथवा

संन्यासी – कथमस्मान् संन्यासिनोऽपि कठोरभाषणैस्तिरस्करोषि

दौवारिकः– भगवन्! संन्यासी तुरीयाश्रमसेवीति प्रणम्यते,परन्तु प्रभूणामाज्ञामुल्लघ्यनिज परिचयमददेवाऽऽयातीत्याक्रुश्यते।

संन्यासी– सत्यं क्षान्तोऽयमपराधः परं संन्यासिनो ब्रह्मचारिणः पण्डिताः स्त्रियो बालाश्च न किमपि प्रष्टव्याः। आत्मानम् अपरिचाययन्तोऽपि प्रवेष्टव्याः।। https://www.mpboardonline.com

दौवारिकः– संन्यासिन् !संन्यासिन् !बहूक्तम्,विरम न वयं दौवारिका ब्रह्मणोऽप्याज्ञां प्रतीक्षामहे,केवलं महाराजशिव वीरस्याज्ञां वयं शिरसा वहाम। प्राह्णे महाराजस्य सन्ध्योपासन समये भवादृशनां प्रवेश समयो भवति।

प्रश्नाः–

1) किं कथयता दौवारिकेण आक्रुश्यते ?

2) के किमपि न प्रष्टव्याः ?

3) मूर्खाः इति पदस्य विलोम पदं किं प्रयुक्तम् ?

19. संकेताधारितं रिक्तस्थानपूर्ति कुरूत– कोऽपि त्रयः 3

(शोचितुम्, वेदोपनिषद, प्रमदः, भव, कर्माणि)

1) यान्यनवद्यानि........................तानि सेवितव्यानि।

2) न त्वं..................................अर्हसि।

3) मतृदेवो.....................................।

4) स्वाध्यायान्मा............................।

5) एषा.......................................।

20. प्रशनपत्रे समागतान् श्लोकान् विहाय स्वपाठ्य पुस्तकात् सुभाषितश्लोकद्धयं लिखत। 4

21. अधोलिखितं अपठित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृते लिखत– **1x4=4**

महाभारते व्यासः धर्मं शाश्वतम् अकथयत्–अतः जनैः लोभेन भयेन। वा धर्मः न परित्याज्यः महाभारतं वस्तुतः कौरवपाण्डवयोः युद्धस्य वर्णनमेव चित्रयति। प्रत्येकं वीरस्य वीरगाथा अत्र कथा रूपेण वर्णिता। भगवतः श्रीकृष्णस्य सारथित्वे अर्जुनः एकाकी एव अनेकान् जयति। युद्धे पात्रयोः संवादः यदा–कदा एकम् उपाख्यानं भवति। अस्य अंशः गीतानाम्ना अस्मिन् विश्वे प्रतिष्ठितः। दैव्यः आसूर्यः सम्पदः अपि सम्यक् कथिताः अत्र महाभारतस्य सर्वाधिक प्रमुखं भीष्मः अपि वर्तते।

https://www.mpboardonline.com

प्रश्नाः–

1) महाभारते कस्य वीरगाथा वर्णिता ?

2) महाभारतं किं चित्रयति ?

3) अर्जुनः अनेकान् कथं जयति ?

4) 'अनेकम्'इति पदस्य विलोमपदं किं प्रयुक्तम ?

अथवा

सूर्यः प्रातः काले पूर्वस्यां दिशयाम् उदेति। प्रातः काले सूर्यस्य प्रकाशः अंधकारम् अपनयति। तदा प्रकृतेःशोभा अतीव रमणीया भवति। शीतलःमन्दःसुगन्धः च समीरः चलति। खगाः वृक्षेषु मधुरं कूजन्ति। उपवनेषु पुष्पाणि सरोवरेषु च कमलानि विकसन्ति विकसितानां पुष्पाणामुपरि स्थित्वा भ्रमराः मधुरं गु ंजन्ति। आश्रमेषु मनुयः स्नानं कृत्वा सूर्य नमन्ति ईश्वरं च भजन्ति। ग्रामेषु कृषकाः प्रातराशं कृत्वा हल सहितान् बलीवरदान नीत्वा क्षेत्राणि प्रति गच्छन्ति जनाः उपवनेषु भ्रमणं कुर्वन्ति। छात्राः विद्यालयं गच्छन्ति। ते तत्र पाठन् पठन्ति लेखानच लिखन्ति।

प्रश्नाः–

1) सूर्यः कस्यां दिशयाम् उदेति ?

2) कस्य प्रकाशः किम् अपनयति ?

3) सूर्यस्य कानि अभिधानानि सन्ति ?

4) सूर्यस्य इति पदे कः विभक्ति अस्ति ?

22. संकेताधारिताः अनुच्छेदलेखनं कुरुत– 4

(भवन्ति, मया, गौरसिंहः, हस्त, पुनर्निपुणं, दौवारिक, अकथयत्, एतस्य)

बहुधा...........दौवारिकस्तु तमाकृष्य नयन्नमेव प्रचलितः। अथ दीपस्य समीपगत्य संन्यासिनोक्तम् ....। न मां प्रत्यभिजानासि ततः................नीराक्षमाणौ दौवारिकस्तं पर्याचिनोत्–आः। कथं श्रीमान् गौर सिंहः ? आर्य। क्षम्यतामनु चितव्यवहार.................ग्राम्यवराकस्य तदवधार्य तस्य पृष्ठे................विन्यस्यन् संन्यासि रूपो.................समवोचत। दौवारिक...............दृढं परीक्षितोऽसि यथा योग्य एव पदे नियुक्तोऽसि त्वादृक्षा एव वस्तुतः पुरस्कार–भाजनानि............लोकद्वयं च विजयन्ते।

अथवा

(समाचारं, गुरुभ्यः, हस्ते, आत्मानं, त्वदधीनं, भविष्यति, कथं, प्रिये)

स्वाभिमानिनि................। समक्षं ते.............कापि सपत्नी स्थातुं शक्नोति ? लक्ष्मीस्तु तव दासी................नैव सपत्नी। मद्गार्हस्थ्यं तु....................भविष्यति................भाविसन्ततिं च ज्ञान विज्ञानानुसंधात्र्या.................... समर्पयितुमीहे। आगम्यताम्...............पितृभ्यां च...............श्रावयावः।

23. अधोलिखितं एकं विषयं चित्वा कवि परिचयं लिखत–

1) महाकवि कालिदासः

2) महाकवि भासः

3) श्रीहर्षः

4) भवभूतिः

------xxxxx------

https://www.mpboardonline.com
Whatsapp @ 9300930012
Send your old paper & get 10/-
अपने पुराने पेपर्स भेजे और 10 रुपये पायें,
Paytm or Google Pay से

https://www.mpboardonline.com